

הלכות תפלה צדצה

אמרו בלבבכם על משכבכם ואע"פ שאינו יוצא ידי חובתו בהרהור¹⁰ כמו שיתבאר בסימן ק"א¹¹.

אבל אם אינו יכול לכיין דעתו קורא קריאת שמע לבדה אם אפשר לו¹² לפי שכוונת קריאת שמע אינה אלא פסוק ראשון⁹ ובקל יוכל לכיין⁸:

ח מי שהיו לו נכרים מכאן ומכאן ומתיירא שמא יפסקוהו בתפלתו¹³ או שמא יפסדו מקוהו אם יעמוד ויתפלל ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו ואע"פ שצריך לפסוע ג' פסיעות בסוף התפלה¹⁴ יושב ומתפלל וכו'ע"פ¹⁵.

יש לזהר שלא לסמוך עצמו לכותל או לעמוד או לחבירו בשעת תפלה¹⁶ כמו שיתבאר בס' קמ"א¹⁷:

ט מי שהוכרח להתפלל מיושב¹⁸ או מהלך טוב שיהזור ויתפלל מעומד כשיוכל בתורת נדבה¹⁹ אם הוא בטוח שיוכל לכיין יפה בתפלתו כמו שיתבאר בס' קמ"ב²⁰:

י מי שבא בדרך והוא סמוך למלון של נכרים²¹ אם יכול להסתלק מן הדרך ולהתפלל מעומד במקום שקרוב הרבר לגמרי שלא יפסקוהו שם עוברי דרכים מוטב שיסתלק ויתפלל שם²² משהתפלל בבית של נכרי שבדאי יש בו גלולים ותועבות ואין להכניס לשם דבר (שבקדושה²³) שהרי משה רבינו עליו השלום אמר²⁴ בצאתי את העיר וגו' ולא רצה להתפלל בדרך של מצרים לפי שהיתה העיר מלאה גלולים אבל אם אי אפשר להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסקוהו יתפלל במלון באיזו קרן זווית שלא יבלבלוהו בני הבית ואין לחוש לגלולים שהרי כל תפלתינו בעיירות מלאות גלולים.

ואם אי אפשר להסתלק מן הדרך וצריך להתפלל מהלך או מיושב²⁵ וגם במלון לא ימצא קרן זווית שלא יבלבלוהו מוטב להתפלל בדרך מהלך או מיושב כיון שאו יכול לכיין יותר ומ"מ אם יכול להתפלל במלון בבקעה או בחצר או בגינה מוטב ויצא ידי שניהם להתפלל מעומד ובכוונת²⁶:

צה כיון איבריו בשעת התפלה וכו' ד' סעיפים:

א המתפלל צריך שכוין רגליו זו אצל זו²⁷ ככיון כאלו אינן אלא רגל אחד להרמות למלאכים שנאמר בהם²⁸ ורגליהם רגל ישרה כלומר רגליהם נראות כרגל אחד.

פח ט"ז ס"ק ה. מ"א ס"ק יא משו"ת רמ"ע מפאנו ס' יט.
פז ראה פ"ח ס"ט.
צ סעיף ה.
צא תרומת הדשן ס' י. מ"א ס"ק יכ"ד. וראה רמ"א ס"ט.
צב ע"י לעיל ס' צ ריש ס"ה.
צג בקו"ל שהלוח נגיה: (שבקדושה ק"ו להתפלל).
צד צג שמתו, מ, כמ, ורש"י עה"פ מנכילתא בתחילתה.
צה מ"א ס"ק יד.
צה ראה לעיל ס"ה ושי"נ.

סימן צה

א ד' אליעזר בן יעקב ברבות י, ב ורש"י ד"ה וכוין ד"ה ורגליהם. תר"י פ"ק דברכות (ה), א ד"ה דגתתפלל ושור (ראה ב"י ובה"ח) מורושושני ברכות פ"א ה"א. ש"ע ס"א.
ב וראה ראה להלן ס' כגן סוף ס"ה.
ג יחזקאל א, ז.

עז מ"א ס' קא ס"ק ב.
עח סעיף ד ושי"נ.
עט הגהות מיימוניות פ"ה מהל' תפלה אות כ בשם תשי".
פ תרומת הדשן ח"ב ס' יט. ב"י. ובלעיל ס' פ ס"ה.
פא ראה עה"ו לעיל ס' לח ס"י. לקמן ס' קא ס"א.
פב אדחות חיים הלכות תפלה ס' מה בשם תשי". שכלי הלקט ס' יח בשם רב האי גאון (ראה ת' הגאונים הדרשות ס' כצא). ש"ע ס"ז. ולקמן ס' ק ס"א ויתבאר ר"ן מקום שהוא מרור לענין הדבני.
פג ראה לקמן ס' כגן ס"א ושי"נ.
פד ראה לקמן ס' קג ס"א ושי"נ.
פה הגהות מיימוניות פ"ה מהל' תפלה אות ז. וקח ס' נג מוטב במדרכי ברכות ס' מו. ש"ע ס"ה.
פו ס' יח בשו"ע ר"ה לא הגיע לדינו, וראה מור וש"ע שם ס"א ונ"ב. וראה לקמן ס' תקפה ס"א.
פז רב אשי ברכות ל, א.

הלכות תפלה צה"ו

רצה

ומוב לכוין גרלו גם כשאומר קדושה עם ש"ץ שהרי אומר נקדש בשם שמקדישים בשמי מרום¹ ובמרום מקדישים בן ברגל ישראל:

ב יש מי שאומר² שכשעומד להתפלל ילך לפניו ג' פסיעות דרך קרוב והגשה לדבר שצריך לעשות ומוב לחוש לדבריו:

ג כתובי אחד אומר³ והיו עיני ולבי שם כל הימים וכתוב אחד אומר⁴ נשא לכבתי אל כפים אל אל שבשמים וכדי שיתקיימו ב' מקראות אלו אמרו שהמתפלל צריך שיכוף ראשו מעט⁵ שיהיו עיניו למטה לארץ שהרי אנו מתפללים נגד בית המקדש שנאמר בו והיו עיני ולבי שם כו' לכן יתן עיניו למטה כנגדו ויחשוב כאלו עומד בו ומתפלל⁶ ועל ידי זה תפלתו רצויה ובלבו יכוין למעלה אל אל שבשמים (ואותן המגביהים ראשיהם ועיניהם למעלה כמבישים על הגג המלאכים מלעיונים עליהם⁷) וקודם התפלה ישא עיניו לשמים לעורר הכוונה⁸ וכן בתוך התפלה אם נתבטלה כוונתו כמ"ש בס' צ"ח⁹:

ד צריך לעמוד בתפלה כעבד לפני רבו באימה ביראה בפהר¹⁰ ואל יניח ידיו על הלציו¹¹ מפני שהוא דרך יוהרא¹² ומוב שיניחן על לבו כפותין הימנית על השמאלית¹³ במקום שנוהגין לעמוד כן לפני המלך כשמדברים עמו ושואלין מאתו צרכיהם והכל כמנהג המקום¹⁴ ונוהגים קצת מטעם הירוע להם לכוף האגודל בתוך פיסת היד¹⁵ ויש נוהגין¹⁶ מטעם הירוע להם להניח זרועותיהם על לבם ימנית על שמאלית שיהיה פרק אמצעי משתי זרועות נגד פני המתפלל:

צו שימנע כל המרדות כדי שיכוין וכו' ג' סעיפים:

א כשהוא מתפלל לא יאחוז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש ולא קערה מלאה ולא סכין ולא מעות¹⁷ ולא ככר מפני שלבו עליהם שלא יפול ויטרד ותתבטל כוונתו אבל שאר דברים שאם יפלו לא יפסדו ולא יזיקו לו מותר לאחוז מן הדין אלא שמצוה מן המובחר שלא לאחוז כלום אלא יהיו ידיו כפותין כעומד לפני המלך כמ"ש ס' צ"ח סעיף ד'.

צ"ח ס"ו.
טז המביח שם לפירושו בגמרא ברכות כד, ב (ראה שם ברבינו מנחם, ובב"י). מור ושוע"ט ס"ג. וראה תשובות הגאונים הרבני ס' ת, ערך ערך סופר.
יז או זרוע הל' תפלה ס' ק. רבינו מנחם שם. בב"י. ש"ע שם. וראה תלמודי רבינו יונה ברכות שם (מג. ב ד"ה ואמר).
יח רבנ"ם שם. מור ושוע"ט שם. עיי' במ"ש לקמן בס"י צו ס"א. וראה לעיל ס' צ"ח ס"ו.
יט מרז"ל אבות (הובא בב"י). מ"א ס"ק ב. לבוש ס"ד.
כ עשרה מאמרות (מאמר אם כל חי ח"א ס' לג) בשם רמ"ק. מ"א שם. וראה כעין זה במדרש בספר הובלה.
כא עשרה מאמרות שם בשם האר"י. מ"א שם.

סימן צו

א בדיחא ברכות כג, ב. מור ושוע"ט ס"א.
ב ש"ת תרומת הדשן ס' יז. ש"ע שם.
ג שמואל שם ורש"י ד"ה אל ד"ה הרי. מור ושוע"ט שם.
ד בב"י. מ"א ס"ק א. להטור ושו"ע. ומ"ש ה"ט"ז ס"ק ב. חסוף ס"י (צ"ח) עיי' במ"ש לקמן שם ס"ה.

ג ש"ת תרומת הדשן ס' כח. ש"ע ס"ד. לבוש ס"א. ועיי' לשון רבינו לקמן ס' קכה ס"ג. וראה ס' המנהגים – חב"ד ע' 12.
ד בנוטה אשמך, אבל במדרש (נפח ספר ונפח הא"י): נקדישך ונערישך כנענעם שיהי מור שרפי קודש. וראה לקמן ס' קכה ס"א וע"ל.
ה רוקח ס' ששב. רמ"א מ"א.
ו יבמות קה, ב. מור. לבוש ס"ב.
ז מלכים א מ' ג.
ח איכה ג' מז.
ט טור ושוע"ט ס"ב.
י כהלעיל ס' צד ס"א וע"ל.
יא הרב רבינו יונה פ"ה ברכות (כב, ב) ד"ה צריך. מור ושוע"ט ולבוש שם.
יב ספר חסידים סוף ס' יח. מ"א ס"ק א.
יג ביח (ד"ה צריך). עטרת זקנים אות ג.
יד ס"ד וש"ל.
טו רבנ"ם הל' תפלה פ"ה ה"ה, הובא במורה הנחיות מייסודות הל' תפלה שם אות ו' וב"י משבתי י' א. ש"ע ס"ג. וראה לעיל ס' גג ס"ה. ס' ע"ד ס"י. ס' צ' ס"ה. ס' י